

Л.І. МОКЛЯК

доцент кафедри філософії НАУ

СКОВОРОДИНІВСЬКІ ОБРІЇ ФІЛОСОФІЇ В.І. ШИНКАРУКА

У 2008 році виповнилось 80 років від дня народження директора Інституту філософії НАН України, Президента товариства „Знання”, академіка НАН України і член-кореспондента РАН, педагога і вчителя, та передусім філософа Володимира Іларіоновича Шинкарука. Його життя обірвалося в 2001 році на межі двох століть, початку нового тисячоліття, нової ери людської історії та нового етапу розвитку його України. Сьогодні неможливо знайти вузу чи університету в нашій країні де б не працювали його учні. Не буде перебільшенням думка про те, що саме В.І. Шинкарук є фундатором, патріархом сучасної української філософської школи.

Творчість філософа завжди є явищем унікальним. Унікальність її полягає не тільки в тому, що розкриваються нові аспекти таємниці природи, суспільства і людського духу, але й тому, що творчість є разом з тим органічною частиною внутрішнього світу людини і, як така, виступає проекцією людської особистості в інтерсуб’єктивну сферу. В ній, як в краплині води, віддзеркалені здібності людини, її смаки і уподобання, переживання, устремління душі та свобода думки.

Сповна пізнавши лихоліття воєнних і повоєнних років, пройшовши шлях від студента до академіка, мужньо витримуючи удари долі Володимир Іларіонович

викарував свій безкомпромісний і вольовий характер і, при цьому, залишався завжди відкритий людям, налаштований на підтримку і допомогу. Поза очі, його учні і співробітники з глибокою повагою і любов'ю називали його „наш СУПЕР”. Будучи яскравою і водночас надзвичайно простою і скромною людиною, В.І. Шинкарук своїм науковим і життєвим прикладом стверджував в колективі атмосферу творчості, відданості своїй справі і безмежної любові до філософії, як мудрого життя духовного і тілесного.

В часи хрущовської відлиги молодь збагнула себе на недовгий строк співавторами історії. Це був час, коли Ю.Гагарін відкрив дорогу до Космосу, В.Глушков мріяв охопити електронно-обчислювальними машинами все господарство країни, М.Амосов моделював людину, історію, суспільство і Всесвіт під гаслом „ пізнати, щоб оволодіти”. Саме в цій атмосфері визрівають уявлення Володимира Шинкарука про людську універсальність , про те „ яким треба бути, аби стати людиною „ та про „ соціальне вирощування талантів”.

Класична антропологічна традиція справила на київського філософа В.І. Шинкарука величезний вплив. Шинкаруківський антропологізм виростав на фундаментальному ґрунті філософії Канта, Гегеля, Фіхте, Декарта і, безперечно на етико-персоналістичній налаштованості Григорія Сковороди, особливо його фундаментальній ідеї про „ сродність,, та неповторність природи кожної індивідуальності, завдяки чому вона може поставати як цілісний окремих світ. Саме глибину сквородинських уявлень про царину духовної культури, засвоєння якої рівнозначне „ другому народженню людини „ В.І. Шинкарук прирівнює до антропологічних здобутків європейської думки.

В.І. Шинкарук в умовах панування вульгарно-марксистського світогляду із сумнозвісною теорією людей - „ гвинтиків” в гігантській суспільній машині робить сміливий крок, формулюючи свій задум світоглядно-антропологічної переорієнтації вітчизняної філософії, основні засади якої визріли у нього в середині 60-х років ХХ ст. Це „...проблема єдності гуманістичних, людських вимірів Універсуму, Всесвіту та універсальних вселенських вимірів людського буття – центральна проблема філософської антропології, філософії взагалі” [1, с. 5]. Надзавданням цієї проблеми стануть пошуки шляхів взаємоузгодження людської універсальності та її індивідуальності і унікальності. Так розпочався в сучасній українській філософії складний шлях відмови від редукції людської самості до колективно-соціального суб'єкту й намагання утвердити його індивідуально-особистісну іпостась.

Звернення В.І. Шинкарука до філософської спадщини Г. Сковороди призвели його до принципово нових філософських підходів:

по-перше, діяльнісно-творчий, антропокреативний погляд на культуру;

по-друге, символотворчої природи людської діяльності й, відповідно, визнання розмаїття форм культурного життя, незвідних до ratio ;

по-третє, обстоювання необхідності духовної, моральної освіти ;

по-четверте, обґрунтування пріоритету „внутрішньої людини” перед „зовнішньою” та кордоцентризму;

по-п'яте, антропокреативності „сродної праці” та „ природовідповідності” [2, с. 13; 3, с. 8; 2, с. 14-15].

Націлившись на співвіднесення діяльності та розмаїття культурних виявів цієї фундаментальної людської здатності, філософ вийшов на шлях найактуальніших філософських пошуків сучасності.

У 1977 році виходить фундаментальна праця наукового колективу, очолюваного В.І.Шинкаруком „ Человек и мир человека „, де мислитель формулює головний методологічний принцип філософської антропології : „Необхідно, аби діяльнісні якості ставали особистісною сутністю індивіда, аби людина не тільки усвідомлювала, але й *переживала* свою діяльнісну напругу... як справжню насолоду, самореалізацію й самоствердження... Якщо людина – то світ людини, необхідне формування світоглядного настановлення на діяльне оволодіння всім світом людської культури, на активне включення в світ суспільних відносин, їх вдосконалення і збагачення „, [4, с. 326].

Саме така постановка проблеми сприяла формуванню образу людини як суб'єкта не просто виробничої сфери, праці, пізнання тощо, але як суб'єкта світовідношення, образу людини як геокосмічної сили, що її поява докорінно змінює обличчя планети. Найважливішим тут є, на думку мислителя , зв'язок між двома іпостасями людського буття: „ зовнішнім”, космічним, – та „внутрішнім” моральнісно-культурним. Адже саме через світ свого моральнісного буття людська особа пов'язана з „усіма видимими світами „, і, отже, зі своїм космічним буттям не випадковим, а необхідним чином.

Література

1. Шинкарук В.І. На шляхах до філософії людини // Філософсько-антропологічні читання 96. К., 1997.
2. Шинкарук В.І. Поняття культури. Філософські аспекти.
3. Шинкарук В.І. Проблеми філософської культури в творчості Г.Сковороди // Сковорода Грингорій : образ мислителя. К., 1997.
4. Шинкарук В.І. Заключение // Человек и мир человека. К., 1977. 346 с.

